

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย
2. ครอบครัวแตกแยก
3. รูปแบบความผูกพัน
4. บุคลิกลักษณะที่เบี่ยงเบน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันและบุคลิกภาพที่เบี่ยงเบน

1. เยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย

การกระทำผิดกฎหมายของเด็กและเยาวชน หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมที่ขัดแย้งหรือต่อต้านสังคม ทำให้เกิดการเสียระเบียบทั้งในทางสังคมและตัวบุคคล ครอบคลุมถึงการใช้นิยามวินิจฉัยความประพฤติว่าเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนา ภายในกรอบของบรรทัดฐานของสังคม เป็นความประพฤติที่มีผลกระทบต่อบุคคลอื่นไปในทางที่เสียหาย ถึงแม้ตัวบุคคลซึ่งเป็นผู้เยาว์ อาจได้รับการกระทบกระเทือนจากการกระทำของตนเอง แต่ก็ไม่สำคัญเท่ากับข้อเท็จจริงที่ว่า พฤติกรรมใดที่มีผลกระทบต่อกลุ่มไปในทางที่ไม่ดี พฤติกรรมนั้นก็มักถือว่าเป็นการต่อต้านสังคม (เกษรรงค์ จินะแสน, 2542)

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Classical Freudian Theory) ฟรอยด์ ได้อธิบายว่าบุคลิกภาพประกอบด้วยโครงสร้างทางจิตใจของมนุษย์ 3 ประการ คือ Id, Ego และ Super Ego ซึ่ง Id เป็นระบบต้นกำเนิดของบุคลิกภาพของมนุษย์ที่มีมาตั้งแต่แรกเกิดด้วยแรงขับสัญชาตญาณพื้นฐาน มีแต่ความต้องการตอบสนองความพอใจเป็นที่ตั้ง ดังนั้นการกระทำสิ่งต่างๆเป็นความคิดขั้นปฐมภูมิที่เป็นการตอบสนองทางสัญชาตญาณโดยเร็วทันทีซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในระดับจิตไร้สำนึก Ego เป็นระบบบุคลิกภาพที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ การรู้จักคิด ตัดสินใจ รู้จักเลือก อยู่ระดับจิตสำนึก ตามทฤษฎี

จิตวิเคราะห์แนวใหม่ Ego จะเป็นตัวประสานระหว่าง Id กับ Super Ego มีการทำหน้าที่ตามหลักความจริง มีเหตุมีผลตอบสนองทางสัญชาตญาณโดยเร็วทันที่ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในระดับจิตไร้สำนึก Ego เป็นระบบบุคลิกภาพที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ การรู้จักคิด คัดสินใจ รู้จักเลือก อยู่ระดับจิตไร้สำนึก ตามทฤษฎีจิต และปรับความพอใจตามสัญชาตญาณให้เข้ากับความเป็นจริงในชีวิต และ Super Ego เป็นส่วนของบุคลิกภาพที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา ครอบครัวยุติธรรมที่ปลูกฝังโน้มน้าว การกระทำผิดเกิดขึ้นเมื่อ Id มีความต้องการทางสัญชาตญาณทำสิ่งที่ผิด ขณะเดียวกันก็มี Super Ego ห้ามไว้ ไม่ให้ทำผิด หากแรงขับทางสัญชาตญาณปราศจากการควบคุม หรือบุคคลไม่สามารถกดหรือข่มแรงขับไว้ได้ บุคคลนั้นก็จะกระทำความผิด

2. ทฤษฎีเลียนแบบ

มนตรี พงษ์ทัตศิริกุล (2537) ประมวลผลความคิดของทาร์ตว่า อาชญากรรม เกิดจากการเลียนแบบเหมือนเป็นอาชืพอย่างหนึ่ง ที่มักเริ่มต้นตั้งแต่เป็นเด็กที่เลียนแบบจากเพื่อนหรือจากบุคคลอื่นๆที่ตนคบหาสมาคมด้วย บุคคลบางประเภทมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับงานอย่างใดอย่างหนึ่ง อาชญากรอาชืพก็เช่นกัน อาจเป็นคนที่มีความบุคลิกภาพบางอย่างที่ทำให้มีพฤติกรรมเป็นอาชญากร เขามองว่าอาชญากรไม่ได้เกิดมาเพื่อเป็น แต่ถูกทำให้เป็น โดยวิธีการที่เนื่องมาจากการคบหาสมาคมกับผู้อื่น เมื่อยังอยู่ในวัยเด็กและเป็นคนข้างถนนโดยทั่วไป

3. ทฤษฎีอาชญากรรม ของ เดอร์คไฮม์ (มนตรี พงษ์ทัตศิริกุล, 2537)

เดอร์คไฮม์ มีความคิดเห็นว่า อาชญากรรมเป็นผลผลิตจากระบบค่านิยมทางสังคม เป็นการแสดงให้เห็นว่าคนๆนั้น กำลังอยู่ในสังคมเช่นไร ซึ่งเน้นถึงระเบียบของสังคมว่ามีความสำคัญต่อตัวอาชญากรและการกระทำผิดของอาชญากร และเขาอธิบายว่า อาชญากร เป็นผู้ที่ไม่ยอมรับบรรทัดฐานของสังคม และมีความประพฤติและค่านิยมที่ต่างกับผู้อื่นส่วนใหญ่ในวัฒนธรรมของตน

ประกาศน์ อวยชัย (2520) ได้อธิบายสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดกฎหมายได้ ดังนี้

1. ตัวผู้กระทำผิด

1.1 พันธุกรรม เช่น ภาวะปัญญาอ่อน อุปนิสัยบางอย่างที่ได้รับการถ่ายทอดจากบิดามารดาสู่บุตร

1.2 จิตใจไม่ปกติ ส่วนมากผู้กระทำผิดที่มีจิตใจผิดปกติ จะทำผิดด้วยอาการหลงผิดและประสาทหลอน (นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล, 2514)

1.3 ลักษณะบุคลิกภาพ คือ มีบุคลิกภาพแบบต่อต้านสังคม ก้าวร้าว บุคลิกภาพอันธพาล มีอารมณ์แปรปรวนง่าย คิดว่าตนเองไม่มีคุณค่า มีปมด้อย หรือมีบุคลิกภาพเชื่องง่าย (พิมพ์มาศ ตาปัญญา และธีรบรรณ ธีระพงษ์, 2542)

1.4 ความพิการหรือโรคภัยไข้เจ็บที่ทำให้ลายสุขภาพและจิตใจซึ่งอาจทำให้เกิดโรคประสาท และมีปมด้อย

1.5 ภาวะทางจิตตามวัย เช่น วัยรุ่น ซึ่งถือว่าเป็นวัยแห่งกายบุแคม มีอารมณ์แรง ควบคุมอารมณ์ได้ยาก

1.6 สัญชาตญาณ หรือ ความต้องการดั้งเดิมของมนุษย์ ซึ่งเป็นสภาพจิตใจที่ยังไม่ได้ขัดเกลา เช่น ความอยากรู้ อยากเห็น อยากเผชิญภัย (สัญชาตญาณแห่งความตาย หรือสัญชาตญาณแห่งการารมณณ์)

1.7 สติปัญญาหรือการศึกษา

2. เศรษฐกิจ คนที่มีฐานะยากจน แร้นแค้น จากรายงานการประชุม เรื่อง เด็กในภาวะยากลำบาก 20 – 21 ธันวาคม 2533 (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2533) เด็กจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการที่ครอบครัวต้องตกอยู่ในภาวะยากจน เมื่อครอบครัวไม่มีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจ โอกาสที่เด็กจะได้รับการพัฒนาศักยภาพต่างๆจึงน้อยลงตามลำดับ เด็กที่ตกอยู่ในภาวะยากลำบากส่วนหนึ่งมาจากการที่ครอบครัวมีฐานะยากจน เช่น เด็กเร่ร่อน อาจเร่ร่อนตามครอบครัวที่เร่ร่อน สภาพแวดล้อมบังคับต้องเอาตัวรอด นำไปสู่การเรียนรู้ที่ผิดหรือถูกล่อลวง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นปัญหาและเสี่ยงต่อการกระทำผิดได้

3. ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ในยุคโลกาภิวัตน์ ข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ทำให้เด็กสามารถรับรู้ข้อมูลไร้ขีดจำกัด ซึ่งข้อมูลนั้นก็รวมถึงข้อมูลที่แฝงความก้าวร้าว ทำลาย การล้างผลาญ ใช้ความรุนแรง หรือแม้กระทั่งเรื่องเพศ หากไม่มีการควบคุมหรือดูแลอย่างใกล้ชิด ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กจะเรียนรู้และถูกหล่อหลอมทางด้านจิตใจ ให้มีการกระทำผิดได้ และสภาพที่อยู่เสื่อมโทรม มีสิ่งเสพติด สถานะเร่ร่อน การมีแบบอย่างที่ไม่ดี การขัดแย้งกันทางวัฒนธรรม การคบเพื่อนก็มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้

ครอบครัวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

โสภณ ชูพิกุลชัย (2532 อ้างใน สัมพันธ์ ศิริมา, 2544) ได้สรุปสาเหตุสภาพทางครอบครัวที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ได้แก่

1. ความรักความอบอุ่นในครอบครัว เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่จะมีสถานะสับสนทางจิตใจ เพราะขาดความรักความอบอุ่น จากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เป็นเด็กที่ถูกทอดทิ้งให้อยู่โดดเดี่ยว ไม่ได้รับการเอาใจใส่ และควบคุมดูแลจากผู้ปกครองและครอบครัว เนื่องจากบิดามารดาถึงแก่กรรมหรือบ้านแตก จึงทำให้เด็กมีจิตใจที่แข็งกระด้าง และชอบกระทำผิด ตามแนวคิดของมาสโลว์ เกี่ยวกับความต้องการความรักความอบอุ่น คือ เด็กไม่ได้ต้องการแต่การตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางร่างกายเท่านั้น แต่ยังต้องการการตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ เด็กที่เกิดในครอบครัวที่บิดามารดาเข้าใจ ให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กเพียงพอ เมื่อโตขึ้นเขาจะเป็นเด็กที่มี

สุขภาพจิตดี มองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถเผชิญกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้ด้วยเหตุผล ตรงกันข้าม หากเด็กเกิดมาในครอบครัวที่ไม่ได้รับความรักความอบอุ่นเพียงพอ เมื่อโตขึ้นจะกลายเป็นเด็กมีปัญหา เจ็บซึม เก็บตัว มองโลกแง่ร้าย ค่อนข้างสังคม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เชื่อคนง่ายหรือถูกชักจูงง่าย โอกาสกระทำผิดจึงมีมาก ไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

2. ความรักใคร่กลมเกลียวของบิดามารดา มีผลต่อสุขภาพจิตของเด็กอย่างมาก เด็กที่มาจากครอบครัวที่รักใคร่กลมเกลียวกัน เข้าใจกัน อยู่ด้วยกันอย่างมีเหตุมีผล ทำให้เด็กมีความสุข มีความใกล้ชิดกับบิดามารดา มีสุขภาพจิตดี มองโลกในแง่ดี มีความอบอุ่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นตัวของตัวเอง โอกาสที่จะถูกชักจูงไปในทางที่ผิดน้อยมาก ตรงข้าม เด็กที่เกิดจากครอบครัวที่ขาดความรักใคร่กลมเกลียวกัน มีการทะเลาะกันตลอดเวลา เจรจากันด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย ตบตีกันเสมอ และใช้ลูกเป็นที่ระบายอารมณ์ จะมีผลกระทบต่อจิตใจเด็กอย่างมาก ทำให้เด็กเติบโตเป็นเด็กก้าวร้าวในอนาคต เพราะรับสิ่งที่ไม่ดีงามจากบิดามารดาไว้ตลอดเวลา ไม่มีความรักใคร่ผูกพันในครอบครัว ไม่ชอบอยู่บ้าน ไม่ชอบเรียน หนีเรียน เข้าหาอบายมุข ประพฤติตนไม่เหมาะสม กลายเป็นเด็กก้าวร้าวแค้น

3. การอบรมเลี้ยงดูที่ขาดความพอดี มีส่วนทำให้เด็กกระทำผิดได้ เป็นต้นว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่เข้มงวด ไม่มีโอกาสเป็นตัวของตัวเอง ทำให้เขาโตขึ้นเป็นคนที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจ เพราะกลัวความผิดหรือถูกทำโทษ ไม่เป็นตัวของตัวเอง อยู่ลำพังไม่ได้ ง่ายต่อการถูกชักจูงไปในทางที่ผิดหรือประพฤติก่อผิดได้ บางคนอาจกลายเป็นคนต่อต้านระเบียบกฎเกณฑ์ ฝ่าฝืนกฎระเบียบสังคม หรือเด็กที่โตมาในครอบครัวที่ตามใจหรือปกป้องมากเกินไป อยากได้อะไรได้ดังใจขาดเหตุผล ได้ใจ เอาแต่ใจ ไม่รู้สิ่งใดผิดสิ่งใดถูก ควรหรือไม่ควรทำ เมื่อโตขึ้นอาจมีแนวโน้มกระทำผิดได้ง่าย ขาดความอดทน ไม่สามารถแก้ไขปัญหามือต้องเผชิญกับปัญหาใดๆ โอกาสตัดสินใจกระทำผิดมีมาก

สิ่งแวดล้อมในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดของเยาวชน ครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เด็กไม่เจ็บช้ำทรมานกับการกระทำผิด ซึ่งการศึกษาของ Allen และคณะ (2003) ก็พบว่าอิทธิพลจากครอบครัวและกลุ่มเพื่อนมีผลต่อการตัดสินใจใช้ยาเสพติดของวัยรุ่น

นวลจันทร์ ทิศนชัยกุล (2541) ได้อธิบายถึงบุคลิกภาพของบิดามารดาที่มีผลต่อการเสริมสร้างบุคลิกภาพของบุตรไว้ดังนี้

1. บิดามารดาที่ไม่ให้ความรักความอบอุ่น เด็กจะมีปัญหา เช่น มีอาการเศร้าซึม เก็บตัว มองโลกในแง่ร้าย คิดต่อต้านสังคม ขาดความเชื่อมั่น เชื่อคนง่าย และอาจถูกชักจูงให้กระทำความผิดง่าย

2. สุขภาพจิตของบิดามารดา บิดามารดาที่มีอาการทางจิตใจ อาการของโรคประสาท มีความกระวนกระวาย หงุดหงิดง่าย อารมณ์แปรปรวน ใจน้อย กลัวโดยปราศจากเหตุผล เด็กจะรู้สึกไม่สบายใจ และรับเอาอาการต่างๆเข้ามาไว้ในตนเอง ทำให้มีอารมณ์วุ่นวายผิดปกติ จิตใจหดหู่ อารมณ์ไม่มั่นคง ที่สำคัญ ทำให้บุตรไม่สามารถที่จะยึดบิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ดีได้

3. บิดามารดาที่ใช้คำพูดรุนแรง เป็นการทำให้เสียความรู้สึกเด็ก ทำให้เขาคิดว่าคุณค่าในตนเองลดลง การใช้คำพูดก้าวร้าวต่อเด็ก ระบายอารมณ์โกรธลงกับเด็ก หรือในครอบครัวที่บิดามารดาทะเลาะกัน พุดจาหยาบคาย ก็จะส่งผลให้เด็กก้าวร้าว ไม่ชอบอยู่บ้าน ประพฤติตนไม่เหมาะสม มีจิตใจหงุดหงิด วางอำนาจกับคนนอกบ้าน และชอบก้าวร้าวรุกรานคนอื่น

4. การเลี้ยงดูแบบปกป้องมากเกินไป ก็มีผลให้เด็กเอาแต่ใจ ขาดเหตุผล ใฝ่ใจ เด็กจะมีบุคลิกภาพไม่รู้สิ่งใดถูก สิ่งใดควรทำไม่ควรทำ เปรอะบาง ไม่อดทน ไม่สามารถเผชิญกับปัญหาข้างหน้าได้ เพราะไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่มีความคิดริเริ่ม แนวโน้มกระทำผิดได้ง่าย

5. ความยุติธรรม เด็กบางคนถ้ารู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับความยุติธรรม จะมีความเสียใจ น้อยใจ สิ้นหวังในอนาคต ในที่สุดก็คิดว่าตนเองไม่มีคุณค่า ใจหดหู่ ไม่มั่นคง การกระทำผิดก็จะเกิดขึ้นได้

6. การลงโทษ มีผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์รุนแรงต่างๆ เช่น ความกลัว ความโกรธ และความวิตกกังวล ซึ่งเป็นอารมณ์ที่เป็นสาเหตุนำของพฤติกรรมผิดปกติ และการลงโทษก็อาจเป็นผลให้มีอารมณ์เก็บกดและแยกตนเอง

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านครอบครัวมีอิทธิพลต่อการกระทำผิดของเด็ก ครอบครัวสอนให้เด็กเรียนรู้ และยอมรับกฎเกณฑ์เรื่องเวลา สถานที่ และสิ่งแวดล้อม เด็กเรียนรู้การปฏิบัติตัวให้เป็นที่ต้องการของบุคคลอื่นในสังคม การพัฒนาของเด็กในครอบครัวระยะเริ่มต้นเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเด็กในอนาคต ถ้าเด็กได้รับการฝึกอบรมให้รู้จักคำนึงที่ถึงงาม เขาก็จะประพฤติดีกกฎหมายได้ยาก ตรงข้าม หากเขาได้รับการกล่อมเกลาในทางที่ไม่เหมาะสมหรือเสียหาย อนาคตก็มีแนวโน้มที่จะกระทำผิดกฎหมายได้

2. ครอบครัวแตกแยก

ครอบครัวเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ ทำหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของสมาชิกทุกคน และหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ของสมาชิกในครอบครัว ได้แก่ การให้ชีวิต การอุปถัมภ์ให้อยู่รอด การอบรมเลี้ยงดู เป็นต้น วิถีชีวิตของสมาชิกในครอบครัวมีอิทธิพลต่อกัน ในครอบครัวที่มีการหย่าร้างหรือสภาพบ้านแตก เด็กจะขาดความอบอุ่น เติบโตขึ้นด้วยความรู้สึกที่ขาดความมั่นคงขาดแบบอย่าง เด็กจะเกิดปมด้อย ขี้ขลาด อ่อนแอ เมื่อเผชิญกับปัญหาต่างๆ (จิตติกลยา

หวังเจริญ, 2543) ซึ่ง สุชา จันท์ธอม(2520) กล่าวว่า “บ้านแตก” ได้แก่ บิดามารดาไม่ปรองดองกัน ทะเลาะกันบ่อยๆ หรือหย่าร้างกัน มารดาไปมีสามีใหม่ หรือบิดามีภรรยาใหม่ และไม่ให้ความอุปการะ แก่บุตรเท่าที่ควร ซึ่งเด็กเกรงส่วนใหญ่มารดาจากบ้านที่ประสบความยุ่งยาก บ้านที่เข้าลักษณะบ้านแตก ดังกล่าวจึงเป็นเหตุให้เด็กขาดความรักจากบิดามารดา และหันไปซนเซอด้วยการมีพฤติกรรมที่สังคม ไม่ยอมรับ และนักสังคมวิทยา ได้เน้นสภาพ “บ้านแตก” เป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งของปัญหาการ กระทำผิดของวัยรุ่น

สุรินี รัตนวราห (2530) กล่าวว่า ความแตกแยกของครอบครัว อาจเกิดขึ้นจากการหย่าร้าง การแยกกันอยู่ หรือการตายจากไปของบิดามารดา ซึ่ง Gordon ได้ทำการศึกษาพบว่า ร้อยละ 30 – 60 ของเด็กที่กระทำผิดมาจากครอบครัวแตกแยก อาจเป็นเพราะว่า บิดาหรือมารดาไม่สามารถที่จะเลี้ยงลูก ให้เติบโตได้อย่างดีเพียงคนเดียว อย่างไรก็ตาม การขาดบิดาหรือมารดาอาจไม่มีอิทธิพลต่อเด็กได้ มากเท่ากับความต้องการที่จะเลี้ยงดู และการทะเลาะเบาะแว้งกัน ซึ่งเป็นสาเหตุของการแตกแยกความสัมพันธ์ ภายในครอบครัว ซึ่งเด็กในครอบครัวที่มีการทะเลาะเบาะแว้งกันจะขาดความมั่นคงในจิตใจและมี อารมณ์เสียใจ โกรธ ผิดหวัง และหาทางออกในรูปของการกระทำผิด หรือการปล่อยปละละเลย ทอดทิ้ง ไม่เอาใจใส่ของบิดามารดา ทำให้เด็กขาดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองให้สามารถควบคุมตนเอง ให้ประพฤติตามกรอบความถูกต้อง เด็กต้องการความรักความอบอุ่นเพื่อที่จะเสริมให้เขามีจิตใจที่มั่นคง ถ้าบิดามารดาไม่มีเวลาเอาใจใส่ ทำให้เด็กก้าวแห้ว ขาดความรักความอบอุ่น เด็กอาจเรียกร้องความสนใจ โดยการแสดงออกในทางก้าวร้าวรุนแรง และง่ายต่อการกระทำผิด

หากสภาวะภายในบ้านและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ได้ถึงขนาดที่เรียกว่า “บ้านแตก” ก็อาจทำให้เด็กประพฤติเป็นปฏิปักษ์กับสังคม หรือกลายเป็นผู้กระทำผิดได้ เนื่องจากบุคคลสำคัญ ในครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อเด็กเป็นอย่างมากคือบิดามารดา ความประพฤติและค่านิยมของบิดามารดา จึงมีความหมายต่อการพัฒนาทัศนคติ ความรู้ และเทคนิคในการดำรงชีวิตของเด็ก ทางอาชญาวิทยา (สัมพันธ์ ศิริมา, 2544) หากบิดามารดาเป็นคนปราศจากศีลธรรม เช่น ชอบลักขโมย ดื่มของมึนเมา เล่นการพนัน ย่อมมีส่วนต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เพราะบิดามารดาเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีของ ลูก สร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมขึ้นในครอบครัว จิตใจของเด็กที่ได้รับการอบรมที่ไม่เหมาะสม ของบิดามารดาจะไม่เข้มแข็งพอในการต่อต้านอิทธิพลที่จะชักนำให้เขาไปในทางที่เสื่อมได้ เมื่อ ความสุขในครอบครัวไม่มี เขาก็จะหาความสนุกสนานจากโลกภายนอก การหย่าร้าง แยกกัน หรือการ ตายของใครคนใดคนหนึ่งที่เป็นบิดาหรือมารดา หรือการมีความเชื่อต่างกันระหว่างบิดามารดา ย่อม นำไปสู่ความไม่สมดุลในครอบครัว และมีอิทธิพลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เพราะ ลักษณะครอบครัวที่กล่าวมาเป็นครอบครัวที่ขาดความสุข

ลักษณะของครอบครัวแตกแยกในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครอบครัวหย่าร้าง ครอบครัวที่มีบิดาหรือมารดาเพียงคนเดียว ครอบครัวที่มีปู่ย่าตายายเป็นผู้เลี้ยงดู และครอบครัวที่บิดามารดาไม่ได้เลี้ยงดูบุตร อุมาพร ตรังคสมบัติ(2544) ได้ทำการสรุปไว้ดังนี้

1. ครอบครัวหย่าร้าง ปัจจัยที่ทำให้เกิดการหย่าร้างมีความคล้ายคลึงกัน เช่น ความไม่ซื่อสัตย์ต่อกัน การใช้สารเสพติด พฤติกรรมก้าวร้าว ปัญหาทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาต่ำ การแต่งงานเมื่ออายุน้อย ความแตกต่างกันมากระหว่างคู่สมรส การไม่มีลูก หรือว่ามีมากเกินไป ฯลฯ เด็กที่บิดามารดาหย่าร้าง มีปัญหาทางจิตใจมากกว่าเด็กที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน การศึกษาเปรียบเทียบเด็กที่มารับการตรวจรักษาโรคทางกาย พบว่า เด็กที่บิดามารดาหย่าร้าง มีภาวะซึมเศร้าถึงร้อยละ 65 ในขณะที่เด็กที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันมีเพียงร้อยละ 21 การศึกษาในต่างประเทศพบว่า เด็กที่บิดามารดาหย่าร้างมักมีอาการซึมเศร้า มีภาพลักษณ์แห่งตนไม่ดี มีพฤติกรรมเกรง และพฤติกรรมทางเพศก่อนวัยอันควร ผลกระทบนี้มีในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง และจะรุนแรงขึ้นถ้าครอบครัวมีปัญหาทางเศรษฐกิจ ต้องย้ายถิ่นฐาน หรือบิดามารดาที่มีอายุยังน้อย แม้ว่ารุนแรงของผลกระทบดังกล่าวจะลดลงเมื่อเวลาผ่านไปก็ตาม แต่ก็ยังมีอิทธิพลต่อการสร้างความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามเมื่อโตขึ้น การวิจัยเปรียบเทียบคนที่เติบโตมาจากครอบครัวที่บิดามารดาหย่าร้าง กับคนจากครอบครัวปกติ พบว่า กลุ่มแรกมีอัตราการหย่าร้างสูง ทั้งนี้เพราะความอดทนและความเสียสละในชีวิตแต่งงานน้อยกว่า และมีทัศนคติว่า การหย่าร้างเป็นทางออกที่ดีที่สุดสำหรับการแต่งงานที่ล้มเหลว

2. ครอบครัวที่มีบิดามารดาเพียงคนเดียว เป็นปรากฏการณ์ที่มีมานานและกำลังเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ สมัยก่อนมาจากการที่คู่สมรสเสียชีวิต แต่ปัจจุบันสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการหย่าร้าง หรือแยกทางกัน เมื่อหย่าร้างแล้วผู้ชายมักแต่งงานใหม่ ผู้หญิงต้องเลี้ยงดูลูกตามลำพัง จำนวนครอบครัวที่มีหัวหน้าครอบครัวเป็นหญิงไร้คู่จึงเพิ่มขึ้น การศึกษาในเด็กนักเรียนมัธยมทั่วประเทศพบว่ามีครอบครัวดังกล่าวร้อยละ 7.4 และ 2.3 ตามลำดับ เด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวที่บิดามารดาเพียงคนเดียวนั้นมีปัญหาได้หลายประการ ทั้งทางอารมณ์และสังคม และเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิตในเด็ก ลูกกับบิดามารดาที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูลูกตามลำพังนั้นจะมีความใกล้ชิดกันมากกว่าธรรมดา ทั้งนี้เพราะประสบการณ์ความสูญเสียที่มีร่วมกัน ทำให้ต้องคอยประคับประคองซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเกินไปอาจมีผลหลายอย่างเช่น

ก. พัฒนาการทางจิตใจอาจมีปัญหาเพราะไม่สามารถแยกตัวเป็นอิสระจากบิดาหรือมารดาที่เลี้ยงดูได้เหมือนเด็กทั่วไป

ข. พัฒนาการทางสังคมบกพร่อง เพราะความใกล้ชิดเกินไปกับบิดาหรือมารดา ทำให้การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นไปได้ยาก

ค. ลูกมีปัญหาทางพฤติกรรมได้ง่าย ภายหลังจากหย่าร้างยังมีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นทั้งด้านการเงิน งานบ้าน และงานอาชีพ ทำให้การดูแลลูกบกพร่องได้

ง. กรณีเกิดความขัดแย้งเกิดขึ้นระหว่างลูกกับบิดาหรือมารดาที่เลี้ยงลูกตามลำพัง ทำให้ลูกไม่รู้ว่าจะฟังใคร ความขัดแย้งหรือความโกรธอาจรุนแรงเกินกว่าที่ควรได้

จ. ลูกอาจมีอำนาจมากเกินไปในบ้าน เพราะต้องเป็นทั้งที่ปรึกษาและเป็นเพื่อนให้กับบิดาหรือมารดาที่เลี้ยงลูกตามลำพัง ทั้งที่ต้องเป็นหน้าที่ของคู่สมรสที่จะทำให้แก่กัน การมีอำนาจมากเกินไปทำให้บิดาหรือมารดาไม่สามารถควบคุมลูกได้

ฉ. ลูกต้องรับภาระหลายอย่างแทนบิดาหรือมารดาที่จากไป ทำให้กลายเป็นผู้ใหญ่กว่าวัย คิดมาก วิตกกังวล มีความโกรธ และขมขื่น เพราะตนเองต้องรับผิดชอบมากเกินไป และความต้องการเหมือนเด็กทั่วไปไม่ได้รับการตอบสนอง นอกจากนี้เมื่อถึงเวลาที่ต้องจากบ้านไป เช่น ศึกษาคู่ต่อ แต่งงาน ลูกอาจจากไปด้วยความรู้สึกผิดว่าคนละทิ้งบิดาหรือมารดาให้อยู่คนเดียว โดยไม่มีใครช่วยดูแล จึงประสบปัญหาทางอารมณ์ได้มาก

3. ครอบครัวที่มีปู่ย่าตายายเป็นผู้เลี้ยงดู ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักมีความกังวลเกี่ยวกับความเจ็บป่วยของตนเอง ทั้งไม่แน่ใจว่าถ้าตนเองเสียชีวิตไปแล้ว ใครจะเป็นผู้เลี้ยงดูหลานต่อไป ดังนั้นการเลี้ยงดูเด็กอาจเต็มไปด้วยความวิตกกังวลสูง ไม่คงเส้นคงวา หรือตามใจมากเกินไป อายุที่แตกต่างกันอย่างมากอาจทำให้ปู่ย่าตายายไม่เข้าใจความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของเด็กได้ดีเท่ากับบิดามารดา นอกจากนี้ การที่บิดามารดาไม่ได้เป็นผู้เลี้ยงดูอาจทำให้ลูกเกิดความรู้สึกไม่มั่นคงทางใจ และสงสัยในคุณค่าของตนเอง เด็กที่เติบโตขึ้นมาโดยมีปู่ย่าตายายเป็นผู้เลี้ยงดูจึงประสบปัญหาทางอารมณ์ได้มาก

4. ครอบครัวที่บิดามารดาไม่ได้เลี้ยงดูลูก การหย่าร้างทำให้เกิดระบบย่อยขึ้นมาใหม่ เรียกว่า visiting subsystem ซึ่งประกอบด้วยลูก และบิดาหรือมารดาที่ไม่ได้เลี้ยงดู (non-custodial parent) แต่มาเยี่ยมเป็นครั้งคราว ระบบนี้เป็นเหมือนครอบครัวเล็กๆ (mini family) ซึ่งรวมตัวกันขึ้นชั่วคราวแล้วก็จากกันไป ไม่มีความคงทนถาวรหรือมีขอบเขตที่แน่นอน ภายในระบบนี้มีลักษณะหลายอย่างที่อาจทำให้เกิดปัญหาเช่น

ก. ระหว่างการมาเยี่ยม บิดาหรือมารดาอาจพยายามทำกิจกรรมหลายอย่างกับลูกหรืออาจพยายามพำร่asonเพื่อทดแทนเวลาที่ไม่ได้อยู่ด้วย นอกจากนี้ บิดามารดาอาจตามใจมากเกินไป ปรนเปรอด้วยวัตถุสิ่งของเพื่อทดแทนความรักความอบอุ่นที่ลูกได้ขาดไป

ข. บิดาหรือมารดาไม่มีอำนาจเหนือลูก เนื่องจากไม่ได้เป็นผู้เลี้ยงดูโดยตรง ดังนั้นการอบรมระเบียบวินัยจะทำได้ไม่เต็มที่ และบางทีอาจไม่กล้าที่จะอบรมลูกเลยก็ได้

ก. เด็กอาจโกรธบิดาหรือมารดาที่ทิ้งตนไป ความขมขื่นจะขัดขวางความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบิดาหรือมารดา เพราะบิดาหรือมารดาอาจแปลปฏิกิริยาโกรธของเด็กว่าไม่ต้องการตนแทนที่จะมองให้ลึกลงไปว่าลูกกำลังขาดความมั่นคงทางใจและกำลังทดสอบว่าบิดาหรือมารดารักตนจริงหรือไม่

ง. ลูกอาจรู้สึกว่าเป็นคนแปลกหน้า ส่วนบิดาหรือมารดาก็ไม่คุ้นเคยกับนิสัยใจคอของลูก ทำให้ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติต่อลูก ความรู้สึกนี้จะทำลายความมั่นใจในการเป็นบิดามารดาและความพยายามที่จะรักษาความสัมพันธ์กับลูกไว้ เป็นสาเหตุที่ทำให้ขาดการติดต่อกับลูกและหายหน้าไปในที่สุด

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2529) ได้สรุปผลกระทบต่อเด็กจากการที่บิดามารดาแยกกันอยู่ชั่วคราว ดังนี้

1. บิดาหรือมารดาที่แยกกันทำงานต่างจังหวัด ลูกขาดความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบิดามารดา เมื่อบิดามารดากลับมาหลังจากที่ต้องทำงานต่างจังหวัดเป็นเวลานาน จะกลายเป็นคนแปลกหน้าสำหรับลูก

2. บิดาหรือมารดาที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปทำงานที่อื่น ฝ่ายที่อยู่บ้านอาจมีอารมณ์หงุดหงิดเพราะวิตกกังวลเกี่ยวกับคู่สมรส อีกทั้งรับภาระในการการดูแลลูกและงานบ้าน อาจระบายนอารมณ์กับลูก เช่น ดุ หรือแสดงความเจ้าอารมณ์โดยไม่มีเหตุผล

3. ลูกอาจเกิดปมด้อย เมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนที่มีบิดามารดาอยู่พร้อมหน้า โดยเฉพาะเด็กเล็กที่ไม่เข้าใจเหตุผลว่าทำไมไปบิดามารดาถึงแยกกันอยู่

4. ลูกขาดแบบอย่างในกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เพราะอยู่กับบิดาหรือมารดาเพียงฝ่ายเดียว ทำให้มีพัฒนาการทางสังคมที่ไม่เหมาะสม

5. ครอบครัวที่เด็กโตพอที่จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบิดามารดา เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจากไป เด็กจะเกิดความวิตกกังวลจากการจากไปของคนใดคนหนึ่ง เนื่องจากไม่สามารถแยกเหตุผลของการจากไปได้ อาจทำให้มีพฤติกรรมที่ผิดปกติ เช่น ต้องการให้อาใจเวลาพบหน้า ร้องไห้โยเย เจ้าอารมณ์ ดื้อ หรือวิตกกังวล มีพฤติกรรมถดถอย

6. เมื่อเด็กโตเป็นผู้ใหญ่ ขาดรูปแบบที่เหมาะสมในการเลือกคู่เพราะไม่มีตัวแบบของบิดามารดา

5. เด็กที่ปกครองตนเอง ไม่มีผู้ปกครองดูแล ยกตัวอย่างเช่น เด็กเร่ร่อน เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กที่จะต้องหาเลี้ยงตนเอง เด็กจะขาดความมั่นคงทางจิตใจ ต่อสู้ดิ้นรนด้วยตนเองเพื่อความอยู่รอดตัดสินใจด้วยตนเองโดยขาดวุฒิภาวะ และขาดแบบอย่างจากบิดามารดา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วินัดดา ปิยะศิลป์ (2535) ทำการศึกษาเด็กกับการหย่าร้าง พบว่า เด็กจะมีการแสดงออกเป็น พฤติกรรมถดถอย และสับสน หากขาดความเข้าใจหรือความช่วยเหลือ จะทำให้มีปัญหาสัมพันธภาพ ระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก มีผลกระทบยาวต่อเด็กในรูปของปัญหาทางอารมณ์ พฤติกรรม การเรียน สังคม และการปรับตัว ซึ่งมีบิดามารดากลุ่มหนึ่ง (ร้อยละ 35) ที่มีความขัดแย้งระหว่างกันสูงแม้ว่า หย่าขาดกันแล้ว แต่ก็ยังมีการต่อสู้กันทั้งทางกาย วาจา และหรือเอาเด็กเป็นตัวต่อรอง ทำให้เสริม ปัญหาในเด็กให้รุนแรงยิ่งขึ้น ต่อมาในปี 2542 ได้ทำการศึกษาสถานภาพของเด็กหลังครอบครัวหย่า ร้าง โดยทำการศึกษากับผู้ป่วยใหม่ที่เข้ามาใช้บริการ ณ สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี พบว่า เด็ก 168 ราย มาจากครอบครัวหย่าร้าง หรือแตกแยกถาวรคิดเป็นร้อยละ 9.07 เด็กอยู่ภายใต้การดูแล ของมารดาหรือญาติฝ่ายมารดา ร้อยละ 43.2 และ 18.7 ตามลำดับ เด็กอยู่ภายใต้การดูแลของบิดาและ ญาติฝ่ายบิดา ร้อยละ 23.6 และ 13 ตามลำดับ เมื่อเวลาผ่านไป พบว่าทั้งบิดามารดาดูแลเด็กลดลง โดย ส่งให้ญาติของตนเองดูแลแทนเพิ่มขึ้น เด็กถูกยกให้ผู้อื่นอุปการะ ร้อยละ 4.9 พบการละทิ้งละเลยทำ ร้ายเด็ก ร้อยละ 25.2 มีปัญหาในการปรับตัว ร้อยละ 23.6 ปัญหาทางอารมณ์ ร้อยละ 12.2 และปัญหา พฤติกรรม ร้อยละ 10.6 และบิดามารดาแต่งงานใหม่ ร้อยละ 29

อัญชติ ศิลาเกษ และคณะ (2539) ศึกษาความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ส่งเสริมสุขภาพจิต ของนักเรียนในเขตอุบลราชธานี พบว่า นักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา ภายในครอบครัวมีลักษณะ ความสัมพันธ์ และภาวะสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่อาศัยอยู่กับญาติ หอพัก และครอบครัวที่แตกแยก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ครอบครัวที่แตกแยกมีผลให้โครงสร้างของครอบครัวผิดปกติ ทำให้ครอบครัวไม่สามารถ ทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ การอบรมเลี้ยงดูสมาชิกของครอบครัวจึงไม่สามารถทำได้เต็มที่ ที่ สมาชิกครอบครัวบางส่วนจึงมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานของสังคม (กัลยา มะโนนิก, 2538)

ครอบครัวมีอิทธิพลอย่างมากในการหล่อหลอมบุคลิกภาพของเด็ก เด็กจะมีการเรียนรู้ และ สร้างเอกลักษณ์ของตนเองจนกลายเป็นบุคลิกภาพ ทั้งนี้เกิดขึ้นพร้อมกับการปรับตัวในครอบครัว การปรับตัวที่มีปัญหาไม่ว่าจะของเด็กหรือผู้ใหญ่ การแตกแยกของครอบครัวก็อาจนำไปสู่การมี บุคลิกภาพที่ผิดปกติของเด็กได้

3. รูปแบบความผูกพัน

ความหมายของความผูกพัน

Bowlby (1969) ได้อธิบายความผูกพัน (Attachment) ว่าหมายถึง ความรักใคร่ผูกพันที่ บุคคลหนึ่งมีต่อบุคคลอื่น โดยจะเกิดขึ้นอย่างกตัญญูและถาวรตลอดไป และเชื่อว่าเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่ มนุษย์ยังอยู่ในวัยทารกที่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น เพื่อให้ได้รับการปกป้องดูแลทั้งทางร่างกายและจิตใจ

รวมถึงการสร้างความพึงพอใจให้แก่กันและกันด้วย และยังได้กล่าวว่า ความผูกพันเป็นกุญแจในการตัดสินใจพฤติกรรมและพฤติกรรมผ่านช่วงเวลาชีวิตของแต่ละบุคคล และให้คำนิยามว่า ความผูกพันเป็นความผูกพันที่แน่นแฟ้น เริ่มต้นพัฒนาาระหว่างบิดามารดาและเด็ก ต่อมาเป็นความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนและคนรัก

Klaus และ Kennell (1982 อ้างใน จวี เบาทรวง, 2538) ให้ความหมายว่า เป็นความสัมพันธ์เฉพาะที่เกิดระหว่างบุคคลสองคนเป็นพิเศษและคงอยู่ตลอดไป เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการมีชีวิตอยู่และพัฒนาการต่อไปของทารก จุดเริ่มต้นความผูกพันระหว่างบิดามารดากับทารกเป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นตามมา ความมั่นคงของความผูกพันมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมให้บุตรสามารถสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างมีคุณภาพ

Gilbert และ Harmon (1982 อ้างใน จวี เบาทรวง, 2538) ให้ความหมายว่าเป็นกระบวนการที่เกิดจากปัจจัยที่ซับซ้อนหลายปัจจัย เป็นปฏิสัมพันธ์ที่ถาวร เป็นความรู้สึกหรืออารมณ์ของความผูกพันซึ่งเป็นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการมีชีวิตอยู่

พรธณพิมล หล่อตระกูล (2534) ให้ความหมายของทฤษฎีความผูกพัน ว่าหมายถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา กับเด็ก จะบ่งบอกความผูกพันที่มีต่อกัน และความสัมพันธ์ที่มีต่อกันนี้มีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก ผู้ที่ดูแลเด็กและเด็กต่างมีความผูกพันซึ่งกันและกัน และความผูกพันที่เกิดขึ้นพัฒนาตามอายุและคงอยู่ตลอดไป

โดยสรุป ความผูกพัน เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับทารกตั้งแต่เริ่มแรกของชีวิต มีความสำคัญต่อพัฒนาการของทารกซึ่งมีผลถึงวัยผู้ใหญ่ในอนาคต และเป็นพื้นฐานของการมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

ทฤษฎีความผูกพัน

Bowlby (1973 อ้างใน Sokin และ Dutton, 2003) เชื่อว่า ความผูกพันเกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการของมนุษย์ เป็นแรงขับพื้นฐานของมนุษย์ในการมีชีวิตรอด เพราะว่า เด็กแรกเกิดไม่สามารถที่จะช่วยเหลือหรือปกป้องตนเองได้ เขาต้องการการปกป้องดูแลจากบิดามารดา การที่บิดามารดาแยกจากเด็กไป ทำให้เด็กรู้สึกไม่ปลอดภัย เหมือนถูกคุกคาม และแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะความผูกพัน เช่น เรียกร้องความช่วยเหลือ มองหา ร้องไห้ เกาะติด เป็นต้น ความผูกพันสร้างพื้นฐานความมั่นคงจากความรู้สึกปลอดภัยในการสำรวจสิ่งแวดล้อม เขาเชื่อว่า ความผูกพัน เริ่มต้นตั้งแต่วัยทารกและต่อเนื่องไปตลอดชีวิต และเป็นพฤติกรรมที่มีมาตั้งแต่กำเนิดที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

ต่อมา Ainsworth และ คณะ (1978 อ้างใน Sokin และ Dutton, 2003) ได้ทำการศึกษาความผูกพันของเด็กทารกกับมารดาในสถานการณ์ Strange situation ได้แบ่งความผูกพันออกเป็น 3

แบบ คือ ความผูกพันแบบมั่นคง (ร้อยละ 60) หลีกเลี่ยง (ร้อยละ 20) และวิตกกังวลหรือดิ่งเล (ร้อยละ 20) การศึกษาภายหลังพบว่า มีความผูกพันแบบสับสนเพิ่มขึ้น และแนวโน้มคิดว่า ความผูกพันของทารกคล้ายคลึงกับผู้ใหญ่ ซึ่ง Ainsworth ได้สรุปว่า ความแตกต่างของบุคคลมีความสัมพันธ์กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างทารกกับบิดามารดาในช่วงขวบปีแรกของชีวิต เด็กทารกที่มีความมั่นคง เขาจะได้รับการตอบสนองความต้องการที่จำเป็นจากบิดามารดา เด็กทารกที่มีความไม่มั่นคงจะมีบิดามารดาที่ไม่มีปฏิกิริยาต่อความต้องการที่จำเป็นของเด็ก มีความไม่แน่นอน หรือปฏิเสธที่จะดูแลเอาใจใส่เด็ก

ต่อมา Hazan และ Shaver (1987 อ้างใน Sokin และ Dutton, 2003) ได้ทำการศึกษาความผูกพันในผู้ใหญ่ก็พบว่าความผูกพันทั้ง 3 แบบ มีผลต่อการปรับตัวและพฤติกรรมความสัมพันธ์ในผู้ใหญ่ดังนี้

1. ความผูกพันแบบมั่นคงในเด็กจะทำให้มีวุฒิภาวะในวัยผู้ใหญ่ มีประสบการณ์ความสัมพันธ์ที่เป็นปกติ ผู้ใหญ่ที่มีความผูกพันแบบมั่นคงจะสามารถสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้อื่น เข้าใจคนอื่นได้ง่าย มีคนที่เขาสามารถพึ่งพิงได้ ไม่รู้สึกกังวลหากต้องถูกทอดทิ้งหรือว่ามีคนเข้ามาใกล้ชิดด้วย
2. เด็กที่มีความผูกพันแบบหลีกเลี่ยง จะโตขึ้นด้วยการมีความสัมพันธ์แบบระยะสั้นและผิวเผิน ผู้ใหญ่ที่มีความผูกพันแบบนี้จะมีความรู้สึกอึดอัดเมื่อต้องใกล้ชิดกับใคร ระวังผู้อื่นยาก ไม่ต้องการพึ่งใคร มีอาการตื่นตัวและประหม่า เมื่อมีคนเข้าใกล้ชิดมากๆ หรือเวลาที่คู่รักต้องการความสนิทสนม
3. เด็กที่มีความผูกพันแบบดิ่งเลหรือไม่แน่ใจ จะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีคู่รักมาก ไม่ยอมสร้างความผูกพันใกล้ชิดกับคนรัก คนอื่นๆก็กลัวที่จะเข้าใกล้ชิดด้วย เขาจะกังวลว่าคู่รักไม่รักหรือไม่ต้องการจึงต้องการการยอมรับมาก และกังวลว่าจะมีใครหนีเขาไป

Karen (1977) และ Sperling และ Berman (1994) (อ้างใน Sokin และ Dutton, 2003) พบเช่นเดียวกันว่า รูปแบบความผูกพันในผู้ใหญ่คล้ายคลึงกับรูปแบบความผูกพันของทารก ดังนั้น ความผูกพัน ไม่ว่าจะเป็เด็กทารก วัยรุ่น หรือวัยผู้ใหญ่ ก็จะมีความผูกพันลักษณะคงที่

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความผูกพันระหว่างมารดากับบุตร อัญชติ ศิลาเกษ และคณะ (2539) ได้สรุปว่า

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ อธิบายว่า ความผูกพันเป็นการแสดงถึงความต้องการของเด็กที่มีมารดาเป็นเป้าหมาย หากเด็กมีพัฒนาการความรู้สึกผูกพันกับมารดาได้อย่างมั่นคง เขาก็จะสามารถมีสัมพันธภาพที่มั่นคงในวัยต่อมา

ทฤษฎีเฝ้าพันธุ์ศึกษา อธิบายว่า พฤติกรรมมนุษย์และสัตว์ที่แสดงความผูกพัน มีความคล้ายคลึงกันมาก กล่าวคือ ทั้งมนุษย์และสัตว์แรกเกิดที่ยังอ่อนแอจะเข้าไปอยู่ใกล้ชิดสัตว์ใหญ่ที่เป็น

มารดาเพื่อรับการคุ้มครองและอาหาร โดยเฉพาะมนุษย์ ทารกจะมีการแสดงออกโดยการดูคนมารดา เคลื่อนไหว ร้องไห้หา อึมาให้ ตามจิตใจผู้ที่เขาผูกพัน

ทฤษฎีการเรียนรู้ อธิบายว่า ความรู้สึกผูกพันเกิดขึ้นเนื่องจากเด็กเรียนรู้ว่ามารดาเป็นผู้ตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจให้แก่ตนเองได้ เด็กพบว่ามารดาให้ทั้งความอบอุ่น สบายใจ ความสุขสบาย และความรักใคร่ที่อบอุ่นแก่ตน จึงเกิดพฤติกรรมตอบสนอง คือความผูกพันกับผู้นั้น

ประเภทของความผูกพัน

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทความผูกพันตามแนวคิดของ Bartholomew ซึ่ง Bartholomew (1990) ได้แบ่งประเภทความผูกพันออกเป็น 4 แบบ ตามการมองตนเองในแง่บวก และลบ ได้แก่

1. ลักษณะความผูกพันแบบมั่นคง (มองตนเองและผู้อื่นในทางบวก) เป็นลักษณะของผู้ที่มีความชัดเจน เข้าใจง่าย มั่นใจในตนเองสูง มองผู้อื่นในแง่ดี และมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ผู้ที่มีความผูกพันแบบมั่นคงจะพูดถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวในทางที่ดี มีทัศนคติที่ไว้วางใจผู้อื่น มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง มีความรู้สึกที่ดีกับตนเองว่ายิ่งใหญ่มากกว่าความพึงพอใจในความสัมพันธ์ และมีการสื่อสารเปิดเผยอย่างมาก
2. ลักษณะความผูกพันแบบพึ่งพิง (มองตนเองด้านลบ มองผู้อื่นด้านบวก) เป็นลักษณะของผู้ที่มีความสัมพันธ์ไม่ชัดเจน เป็นจินตนาการ พึ่งพิงผู้อื่นเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และสนใจเรื่องความสัมพันธ์ ผู้ที่มีความผูกพันแบบพึ่งพิงจะมีความรู้สึกที่ตนเองไม่มีค่า คาดหวังผู้อื่นในทางที่ดี หมกมุ่นและทุ่มเทความสนใจในความสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์แบบพึ่งพิงระหว่างกัน อีกทั้งมีความไว้วางใจและความพึงพอใจน้อย
3. ลักษณะความผูกพันแบบหลีกเลี่ยง (มองตนเองด้านบวก มองผู้อื่นด้านลบ) เป็นคนที่เข้าใจยาก ให้รายละเอียดน้อย ลดความสำคัญในการมีสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น มั่นใจในตนเองสูง เลี่ยงการมีความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดสนิทสนม การควบคุมความอดทนของตนเองมีน้อย ผู้ที่มีลักษณะหลีกเลี่ยงจะมีความรู้สึกต่อตนเองในทางที่ดี เชื่อว่าผู้อื่นไม่น่าไว้วางใจ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้ความพึงพอใจน้อย
4. ลักษณะความผูกพันแบบกลัวหรือกังวลใจ (มองตนเองและผู้อื่นในทางลบ) เป็นลักษณะของผู้ที่มีความมั่นใจในตนเองต่ำ หลีกเลี่ยงที่จะมีความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดเพราะกลัวการถูกปฏิเสธ มีความขัดแย้งระหว่างความต้องการและความกลัวการใกล้ชิดสนิทสนมกับคนอื่น ความรู้สึกตัวมีสูง ผู้ที่มีความผูกพันแบบกลัวหรือกังวลใจ จะรู้สึกที่ผู้อื่นไม่น่าไว้วางใจ รู้สึกต่อตนเองในทางลบ หลีกเลี่ยงการเข้าสังคม และความสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ให้ความพึงพอใจน้อย

พรรณพิมล หล่อตระกูล (2534) ได้สรุปการศึกษาเรื่องความผูกพันระหว่างบิดามารดาและบุตรว่า ความผูกพันที่มั่นคงเป็นผลมาจากการดูแลของบิดามารดาที่มีการตอบสนองอย่างเหมาะสม ทำนองเดียวกัน การดูแลที่ไม่เพียงพอ ทำให้เกิดความผูกพันที่ไม่มั่นคง

จากการศึกษาระยะยาวที่ Minnesota (พรรณพิมล หล่อตระกูล, 2534) พบว่า การเปลี่ยนแปลงคุณภาพของความผูกพัน มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของครอบครัว ถ้าคุณภาพชีวิตของบิดามารดาแย่ลง ความสัมพันธ์ของบิดามารดาและบุตรจะน้อยลง ประสบการณ์การถูกเลี้ยงดูบอกความสามารถในการเลี้ยงดูและทำนายความสามารถในการเลี้ยงดูเด็กรุ่นต่อไป บิดามารดาที่มีประสบการณ์ความผูกพันที่มั่นคง จะสามารถสร้างความผูกพันที่มั่นคงกับลูก บิดามารดาที่มีประสบการณ์ลักษณะอื่นๆ ก็มีแนวโน้มจะมีความผูกพันลักษณะนั้นกับลูก ถ้าเด็กถูกเลี้ยงดูหรือได้อยู่ใกล้ชิดกับบุคคลที่เขาเข้าใจ ชื่นชอบ จะทำให้เขารู้สึกภูมิใจ มั่นใจ สามารถพัฒนาทางอารมณ์และพฤติกรรมในทางที่ดี ฟังเหตุผล อบรมสั่งสอนง่าย เพราะความเข้าใจเป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในวัยเข้าสู่วัยรุ่นจะมีอารมณ์ร้อน และรุนแรงอยู่แล้ว ถ้าไม่มีพื้นฐานความเห็นอกเห็นใจหรือเข้าใจกันมาก่อนแล้ว โอกาสที่จะทำความเข้าใจกันเมื่อเกิดปัญหาก็คยากมากขึ้น

ความผูกพันและวัยรุ่น

เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่น ความผูกพันกับบิดามารดาจะลดลง เขาจะพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง และไม่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากบิดามารดาตลอดเวลาอีก (Allen และ Land, 1999 อ้างใน Lee, 2003) เขาจะเริ่มสร้างความสัมพันธ์แบบใหม่ ซึ่งจะทำนายพฤติกรรมความผูกพันในอนาคต เช่นกับลูกของเขา หรือในชีวิตสมรส ความสำคัญของความผูกพันระหว่างบิดามารดากับเด็กก็มีได้ลดน้อยลง แม้ว่าจะมีการลดการพึ่งพิงลงก็ตาม ในช่วงที่วัยรุ่นพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง เขาจะเข้าใจว่าบิดามารดายังคงให้การช่วยเหลือเมื่อเขาต้องการ วัยรุ่นต้องการอิสระ แต่ถ้ามากเกินไปก็สามารถกลับมาหาบิดามารดาได้โดยมีพื้นฐานความมั่นคง วัยรุ่นที่ค้นพบตัวเอง เขาจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบิดามารดา เป็นสิ่งที่แสดงว่าเขารู้สึกสบายใจในการสำรวจสิ่งรอบตัวเพราะบิดามารดาจะอยู่เคียงข้างเขา ซึ่ง Cooper, Shaver และ Collin (1998) ได้ศึกษาความผูกพัน อารมณ์ และการปรับตัวของวัยรุ่น โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่มีความผูกพันแบบกังวล เป็นกลุ่มที่มีการปรับตัวไม่ดีที่สุด มองตนเองต่ำต้อย และมีระดับของปัญหาทางจิตใจและพฤติกรรมเสี่ยงที่สูง ตรงข้ามกับกลุ่มที่มีความผูกพันแบบหลีกเลี่ยง จะมีระดับปัญหาทางจิตใจสูง มองตนเองต่ำต้อย แต่พบว่ามีพฤติกรรมเสี่ยงพอกๆกับกลุ่มที่มีความผูกพันแบบมั่นคง ในครอบครัวที่วัยรุ่นมีความไม่มั่นคง เขาจะมีความไม่สมดุลระหว่างความต้องการเป็นตัวของตัวเองและความต้องการผูกพัน เขาจะมีความมั่นใจในตนเองน้อยในความผูกพัน เวลาที่มีปัญหาจะเสี่ยงการเผชิญกับปัญหา วัยรุ่นที่มีความมั่นคงจะเผชิญกับปัญหาและพยายามแก้ไขทันที วัยรุ่นที่ไม่มั่นคงจะหลีกเลี่ยงและก่อให้เกิดปัญหาในอนาคต ในเรื่องความสัมพันธ์ และนำไปสู่ปัญหาซึมเศร้า และ

ปัญหาอื่นๆ วัยรุ่นที่ซึมเศร้าจะมีความสัมพันธ์กับความผูกพันที่ไม่มั่นคง มีอารมณ์ไม่ดี ตึงเครียด และอารมณ์ไม่คงที่ วัยรุ่นต้องการบิคารมารดาแต่ก็ต้องการเป็นอิสระจากบิคารมารดา

ความผูกพันกับบุคลิกภาพ

Bowlby และ Ainsworth เชื่อว่า การเลี้ยงดูของผู้เลี้ยงดูกับทารกในระยะแรกจะสร้างลักษณะบุคลิกภาพและนิสัยของเด็ก (Klaus, Kennel และ Koaus, 1995) ซึ่ง Bowlby (1980) ทำการศึกษาเกี่ยวกับเด็กที่มีผู้เลี้ยงดูเข้าและออกจากโรงพยาบาล พบพฤติกรรมของเด็กมี 3 ระยะ คือ

1. ไม่พอใจ (protest) มีการแสดงความทุกข์ใจ ร้องไห้ จะมองหาและร้องเรียก เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความผูกพัน
2. สิ้นหวัง (despair) เป็นทุกข์ เศร้า โศกเสียใจอย่างมาก ไม่สนใจสิ่งรอบข้าง
3. ลดความผูกพันลงหรือไม่ใส่ใจความรู้สึก (detachment) เป็นการปรับตัวต่อสถานการณ์ ไม่แสดงความผูกพันเป็นเวลานาน

ความผูกพันเป็นรูปแบบที่คงที่ และจะกลายเป็นลักษณะนิสัยจนกระทั่งอยู่ในจิตไร้สำนึก นั่นคือ ความผูกพันมีความสัมพันธ์กับลักษณะนิสัยของบุคคล ซึ่งทฤษฎีความผูกพันมีสมมติฐานที่ว่า การคาดหวัง ความเชื่อ และความรู้สึกของบุคคลพัฒนาจากความสนใจ ความเอาใจใส่ของผู้เลี้ยงดู

Bowlby พบว่า เด็กทารกมีความพยายามที่จะปกป้องตนเองจากการพรากจากบิคารมารดา แสดงออกเป็นพฤติกรรม เช่น ร้องไห้ มองหาบิคารมารดา เป็นการแสดงถึงความผูกพันที่มีต่อบิคารมารดา ซึ่งเป็นไปตามวิวัฒนาการของมนุษย์ และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เพราะในช่วงต้นของชีวิต ไม่สามารถที่จะช่วยเหลือหรือปกป้องตนเองได้ ต่อมาจะมีการปรับตัวต่อการแยกจากบิคารมารดา ซึ่งตามทฤษฎีพัฒนาการของอีริคสัน (แองส์ทริย์ ตำอังก์กูล, 2543) คือ ในช่วงประมาณขวบปีแรก เด็กจะพัฒนาความรู้สึกไว้วางใจและความไม่ไว้วางใจ บุคลิกภาพของทุกคนต้องพัฒนาทั้งความไว้วางใจและความไม่ไว้วางใจ การเอาใจใส่และการทอดทิ้งทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและทารก หากมารดาตอบสนองต่อทารกด้วยความอบอุ่นและเหมาะสม เด็กจะเรียนรู้ว่าความต้องการของตนสอดคล้องกับโลกภายนอก จึงเกิดการเรียนรู้ที่จะไว้วางใจทั้งโลกภายนอกและเรียนรู้การไว้วางใจตนเอง ทารกจะแสดงอาการเต็มใจหรือวิตกกังวลเล็กน้อย หรือไม่โกรธมารดาเมื่อห่างตาหรือต้องแยกจาก ในทางตรงข้าม ถ้าระหว่างที่เด็กหิว แต่ไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเหมาะสม เกิดความคับข้องใจ หรือมารดาวิตกกังวล ไม่มีความแน่นอน ทารกจะพัฒนาความรู้สึกไม่สบายใจ ไม่ปลอดภัย เกิดความไม่ไว้วางใจ และจะมีพฤติกรรมควบคุมผู้อื่น

ความผูกพันและการแยกจากบิดามารดา

ความผูกพันระหว่างเด็กกับบิดามารดามีส่วนสำคัญต่อการสร้างบุคลิกภาพของเด็ก เด็กจะถูกตั้งโปรแกรมให้สนใจสังคมและโลกที่แวดล้อมเด็กตั้งแต่เกิด เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งรอบตัวโดยผ่านผู้เลี้ยงดู

ในกรณีที่เด็กถูกแยกจากมารดาอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีคนดูแล เด็กอาจมีปฏิกิริยาซึมเศร้า สิ้นหวังรุนแรงโดยไม่สามารถปรับตัวได้ การถูกแยกจากมารดาไม่ว่าจะแบบชั่วคราวหรือถาวร อาจมีผลกระทบให้เกิดกลุ่มอาการขาดรัก ค่อยๆเจ็บเฉย ไม่แสดงอารมณ์สดชื่นร่าเริงตามวัย แยกตนเอง ไม่สังคมกับใคร หากยังไม่ได้รับการตอบสนองที่อบอุ่นเขาก็จะแยกตนเองมากขึ้น มีพฤติกรรมกระตุนตนเอง ไม่ตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นภายนอก หากอาการคงอยู่นานจะกลับเป็นปกติได้ยาก ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางสังคม สติปัญญา และบุคลิกภาพของเด็ก การขาดมารดา รวมถึงเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากมารดา แต่เป็นการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งไม่เอาใจใส่ และเด็กที่ต้องแยกจากบิดามารดา พี่น้อง บุคคลใกล้ชิด หรือสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคย Budin (อ้างใน จวี เบาทรวง, 2538) ได้สรุปผลวิจัยของ Bobak และ Jensen ไว้ว่า ทารกจะถูกทำร้ายหรือถูกทรมานมากขึ้น

ส่วนการแยกจากบิดา Stock (2003) ได้สรุปผลวิจัยของ Markiewicz และคณะ (2001) ว่า ความสัมพันธ์ตึงเครียดระหว่างบิดามารดา ทำให้เกิดช่องว่างและความห่างเหินระหว่างเด็กกับบิดา และลดความเกี่ยวข้องกันทางกายและอารมณ์ ระหว่างบิดากับลูกอีกด้วย Lee (2003) ยังกล่าวว่า ถ้าบิดาไม่มีความสุขในชีวิตสมรส เขาจะแยกตัวออกจากมารดาและครอบครัว โดยออกไปทำกิจกรรมนอกบ้านมากขึ้น ซึ่งจะสร้างความเครียดให้กับมารดา มารดาอาจมองว่าไม่เป็นอะไร หรือว่ายังมีความสุข ตรงข้ามก็อาจจะไม่มีความสุขและซึมเศร้า ซึ่งจะมีผลต่อเด็กทำให้เด็กมีปัญหา ไม่มีความสุขและซึมเศร้า เพราะไม่มีใครที่จะมีอิทธิพลภายในครอบครัวอีกแล้วนอกจากมารดา ในครอบครัวที่ขาดบิดา ไม่ว่าจะกรณีหย่าร้าง เสียชีวิต ต้องโทษจำคุก หรือบิดาไม่เอาใจใส่เลี้ยงดู มีผลทำให้เด็กขาดความอบอุ่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อโตขึ้นไม่สามารถเลียนแบบบทบาททางเพศได้ เด็กที่ขาดบิดาอาจทำให้มารดาเอาใจใส่เด็กมากเกินไป การแยกจากบิดาในขวบปีแรกอาจเกิดร่วมกับความผิดปกติทางสติปัญญาและบุคลิกภาพของเด็ก ทำให้เด็กมีปัญหาทางจิตใจและบุคลิกภาพได้ เช่น การตายของบิดา ทำให้เด็กมีอารมณ์อ่อนไหวง่าย และมีอารมณ์ซึมเศร้า การหย่าร้างหรือการที่บิดาละทิ้งไปจะทำให้เด็กมีความโน้มเอียงเป็นเด็กเถร ไม่รับผิดชอบ หรือมีพฤติกรรมแปรปรวน ผลกระทบดังกล่าวมีผลกระทบต่อเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง ส่วนในเด็กหญิงที่ขาดบิดาพบว่ามักมีปัญหาด้านสัมพันธ์ภาพกับเพศชาย (จวี เบาทรวง, 2538)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2534) ได้สรุปจาก Bahr ว่า การที่เด็กมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบิดามารดาน้อยก็เป็นสาเหตุของการที่เด็กเป็นชู้สาวชุก (ชู้สาวชุก)

หมายถึง เยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายและถูกจับได้ เป็นผู้ที่ทำความผิดอย่างรุนแรงถึงขั้นที่จะต้องถูกกักกัน และคดีนี้เสีย)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Destefano (2003) ศึกษาอิทธิพลของเพศ รูปแบบความผูกพัน สถานะความสัมพันธ์ และการมองโลกในแง่ดี กับลักษณะบุคลิกภาพ เขาได้อธิบายว่า รูปแบบความผูกพันมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของบุคคล และมีความเป็นไปได้ว่ากระบวนการความผูกพันมีผลถึงวัยผู้ใหญ่ โดย Hazan และ Shaver (1981 อ้างใน Fraley, 2002) สำรวจแนวคิดของ Bowlby ในเรื่องความสัมพันธ์แบบคู่รัก พบว่า ความผูกพันทางอารมณ์ของคู่รักมีลักษณะเช่นเดียวกับความผูกพันระหว่างผู้เลี้ยงดูกับทารก

Ainsworth และคณะ (1978) กล่าวว่า ความแตกต่างของบุคคล สัมพันธ์กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดากับทารกในขวบปีแรกของชีวิต

จากการศึกษาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าความผูกพันมีความสัมพันธ์ต่อลักษณะบุคลิกภาพ ซึ่งความผูกพันเริ่มต้นจากวัยทารก ในครอบครัวที่แตกแยกทำให้ความผูกพันระหว่างเด็กและบิดามารดาเกิดปัญหา อันส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กและมีผลต่อบุคลิกภาพเมื่อเขาโตขึ้น

4. บุคลิกลักษณะที่เบี่ยงเบน

การศึกษาบุคลิกภาพมีความสำคัญต่อทุกคนในสังคม โดยเฉพาะการดำเนินชีวิต บุคลิกภาพของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน แต่การเข้าใจบุคลิกภาพของคนกลุ่มหนึ่งจะทำให้เข้าใจคนกลุ่มนั้นๆ ได้

ความหมายของบุคลิกภาพ (Personality)

คำว่า Personality มีรากศัพท์มาจากคำว่า Persona เป็นรากศัพท์จากภาษาละติน หมายถึง หน้ากากที่ตัวละครสวมใส่เวลาแสดงละคร และตัวละครแต่ละตัวก็แสดงบทบาทให้เหมาะสมตามหน้ากากที่สวมใส่อยู่ (โครงการบริการวิชาการวิจัย, 2542)

พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2540) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกเป็นลักษณะเฉพาะเมื่อเขาปรับตัวเข้ากับสภาพหรือสิ่งแวดล้อมของเขานั้นเอง ซึ่งรวมถึงตั้งแต่ความรู้สึกที่เขามีต่อตนเอง ผู้อื่น การแสดงออกซึ่งอารมณ์ การแก้ปัญหา การถือจุดมุ่งหมายของชีวิต

แคทเทิลเชื่อว่า ถ้าเรารู้ลักษณะนิสัยหลักๆ ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งแล้ว เราจะสามารถเข้าใจ หรือทำนายบุคลิกภาพของบุคคลผู้นั้นได้อย่างแม่นยำ และลักษณะนิสัย คือ ลักษณะการแสดงออกของพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรและซึมลึกอยู่ในตัวบุคคล มีแนวโน้มแสดงออกอย่างมั่นคงและสม่ำเสมอ แม้ในสถานการณ์ที่ต่างกันออกไปในช่วงเวลาที่ต่างกัน

Adler ยังได้กล่าวว่า การศึกษานุคลิกภาพจะช่วยให้เข้าใจหรือคาดคะเนพฤติกรรม ในอนาคตของบุคคลได้ บุคคลใดจะมีบุคลิกภาพอย่างไร ย่อมมีผลสืบเนื่องมาจากบุคลิกภาพในปัจจุบัน นั่นคือ บุคลิกภาพในวัยเด็กย่อมมีผลต่อเนื่องไปสู่บุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่แน่นอน (อารีรัตน์ แน่นสันเทียะ, 2541)

การที่บุคคลใดจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพดีหรือไม่เพียงใด ต้องอาศัยองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็ก อูมาพร ตรังคสมบัติ (2544) ได้อธิบายว่า เมื่อทารกเกิดมา ยังไม่มีบุคลิกภาพเฉพาะตัว มีเพียงศักยภาพที่ได้มาจากพันธุกรรมเท่านั้น เมื่อเวลาผ่านไป ความเป็นบุคคลของทารกจะพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ จากกระบวนการที่ทารกมีปฏิสัมพันธ์กับมารดา ขยายวงไปสู่บิดา และสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว เมื่อเด็กเติบโตขึ้นและมีความสัมพันธ์กับสังคมภายนอกมากขึ้น เขาจะเกิดการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์มากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การหล่อหลอมเอกลักษณ์เฉพาะตัวในที่สุด ครอบครัวเป็นเวทีที่บุคคลจะเรียนรู้ความเกลียดชัง ความด้อย ค่าของตน ความสงสัยในตนเอง การถอยหนี และไม่กล้าที่จะเผชิญกับสิ่งใดๆ รวมทั้งความสิ้นหวังในชีวิต

บุคลิกภาพผิดปกติหรือพฤติกรรมผิดปกติ ถ้าสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อม สมาชิกในครอบครัวมักเป็นผู้ที่นักจิตวิทยาปกติเห็นว่าเป็นผู้ก่อให้เกิด และกระตุ้นให้เกิดโรคดังกล่าว โดยที่บิดามารดาอาจกระทำตนเป็นตัวอย่างในทางที่ผิดปกติแล้วเด็กเลียนแบบ หรือบิดามารดาส่งเสริมลักษณะที่ผิดปกติโดยที่รู้ตัวหรือไม่ก็ตาม หลายกรณีบิดามารดาใช้วิธีการลงโทษและควบคุมเด็กอย่างไม่เหมาะสม อาจทำให้มีการพัฒนาโรคทางจิตได้มาก นอกจากนั้น บุคลิกภาพที่ผิดปกติและพฤติกรรมที่ผิดปกติ อาจเกิดจากการมีครอบครัวที่ผิดปกติ และเด็กมีความจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับครอบครัวของตน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม, 2524) ดังนั้นในครอบครัวที่บิดามารดากับเด็กมีความผูกพันที่ไม่มั่นคงก็อาจกล่าวได้ว่าครอบครัวนั้นมีภาวะที่ผิดปกติซึ่งอาจมีผลเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของเด็กได้

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะที่เบี่ยงเบน จึงต้องทำความเข้าใจกับความผิดปกติของบุคลิกภาพ กล่าวคือ พิมพมาศ ดาปัญญา และธีรบรรณ ธีระพงษ์ (2542) ได้กล่าวถึงทฤษฎีทางจิตวิทยากับบุคลิกภาพและความผิดปกติทางจิต ดังนี้

1. แนวคิดจิตพลวัต Freud อธิบายบุคลิกภาพด้วยโครงสร้างทางจิต โดยแบ่งจิตเป็น 3 ส่วน ได้แก่ Id, Ego และ Super ego โดย Id เป็นแรงผลักดันจิตใจที่มีมาตั้งแต่เกิด Ego ทำงานในภาวะจิตรู้สำนึก เป็นงานที่ต้องเผชิญกับความเป็นจริง เป็นตัวกลางระหว่างสภาพความเป็นจริงกับความ ต้องการ อยากที่จะตอบสนองความต้องการของ Id และ Super ego เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรรมสำนึก การทำงานทั้ง 3 ส่วน เรียกว่า จิตพลวัตของบุคลิกภาพ และเขาเชื่อว่าคนเรามีพัฒนาการตามขั้นตอน 5 ขั้น แต่ละขั้นตอนเด็กจะมีความสนใจส่วนต่างๆของร่างกาย ก่อให้เกิดความตื่นเต้นทางเพศ ก่อความ

พึงพอใจแก่ Id แต่ละขั้นตอนเด็กต้องแก้ปัญหาระหว่างสิ่งที่ Id ต้องการ กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว การพัฒนาบุคลิกภาพจึงเกิดขึ้นในช่วงนี้ และความผิดปกติทางจิตเกิดจากการที่ Ego ต้องเผชิญกับการถูกระงับจากความต้องการของตน ไปพร้อมกับการเผชิญกับบิดามารดาที่ไม่เข้าใจ อาจคาดว่าความผูกพันที่ไม่มั่นคงของเด็กกับบิดามารดาทำให้ Ego ของเด็กต้องต่อสู้กับความต้องการมั่นคงซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้ง เมื่อความขัดแย้งนั้นไม่ได้รับการจัดการแก้ไขก็ก่อให้เกิดความผิดปกติทางจิตหรือบุคลิกภาพได้

2. แนวคิดจิตพลวัตแนวใหม่ Erikson เชื่อว่า บุคคลยังพัฒนาต่อไปจนถึงวัยชราอธิบายด้วยลำดับขั้นพัฒนาการ 8 ขั้น แต่ละขั้นต้องผ่านวิกฤตการณ์ โดยเฉพาะ ขั้นที่ 5 ช่วงอายุระหว่าง 12 - 20 ปี พัฒนาจากภาวะความเป็นเด็กสู่ผู้ใหญ่ เป็นการพัฒนาเอกลักษณ์บุคลิกภาพของบุคคล การเลี้ยงดูของบิดามารดาในช่วงขวบปีแรกตามพัฒนาการของ Erikson เด็กจะมีพัฒนาการด้านความไว้วางใจ อาจกล่าวได้ว่า เด็กที่ได้รับความรักความอบอุ่น การสัมผัสที่เพียงพอ ได้รับการตอบสนองความต้องการที่จำเป็น เขาจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความไว้วางใจผู้อื่น รู้สึกมั่นคง แต่เด็กที่ไม่ได้รับความอบอุ่นหรือการสัมผัสที่ใกล้ชิดเพียงพอ จะมีแนวโน้มไม่ไว้วางใจใครเมื่อโตขึ้น อาจคาดได้ว่า รูปแบบความผูกพันแบบมั่นคงของเด็กมาจากการได้รับความรักความอบอุ่นจากบิดามารดา แต่ความผูกพันแบบไม่มั่นคงเป็นเพราะการไม่ได้รับความรักความสัมผัสใกล้ชิดที่เพียงพอจากบิดามารดาหรือไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการที่จำเป็นตั้งแต่วัยเด็ก

3. แนวคิดมนุษยนิยมและอัตถิภาวนิยม Roger เชื่อว่า บุคลิกภาพเกิดจากการถูกประเมิน เขาอธิบายว่า ในวัยเด็ก คนเรามากได้รับการประเมินจากบิดามารดาหรือบุคคลรอบข้างทั้งบวกและลบ จนกระทั่งเรียนรู้ว่าพฤติกรรมใดเป็นที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับ เป็นการพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตน ซึ่งก็คือส่วนของบุคลิกภาพที่รับรู้ว่าคุณคือคนอย่างไร ดังนั้น ความผิดปกติเกิดจากความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนกับประสบการณ์จริงไม่สอดคล้องกัน ส่งผลต่อพัฒนาการทางจิตใจ เกิดความวิตกกังวลไม่เข้าใจตนเองหรือไม่แน่ใจว่าต้องการอะไรในชีวิต

เด็กเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมจากการประเมินของบุคคลรอบข้าง จนหล่อหลอมเป็นบุคลิกภาพ ซึ่งก็คือบิดามารดาหรือผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดกับเด็ก อาจคาดได้ว่า เด็กที่มีความผูกพันแบบมั่นคงมีบิดามารดาที่เข้าใจเด็ก จึงตอบสนองความต้องการของเด็กได้อย่างเต็มที่ เด็กจะรู้สึกได้รับการยอมรับรู้ตนเองและความเป็นจริงสอดคล้องกัน ก่อให้เกิดพัฒนาการทางจิตใจ ในทางกลับกัน เด็กที่มีความผูกพันแบบไม่มั่นคง มีบิดามารดาที่ไม่เข้าใจความต้องการของเด็ก ทำให้ความต้องการของเด็กไม่ได้รับการตอบสนอง จึงรู้สึกไม่ได้รับการยอมรับ ไม่แน่ใจในตนเอง ลดความผูกพันกับบิดามารดาและส่งผลต่อบุคลิกภาพเมื่อโตขึ้น

4. แนวคิดพฤติกรรมนิยม ศึกษาพฤติกรรมที่สังเกตได้ ประกอบด้วย

ก. การศึกษาการวางเงื่อนไขของ Pavlov การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก เป็นกระบวนการที่สิ่งเร้าที่เป็นกลางสามารถกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองได้ มีความสัมพันธ์กับความผิดปกติทางจิตชนิด Phobia

ข. การวางเงื่อนไขแบบลงมือกระทำ โดย Thonmdike ตั้งกฎแห่งผล ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมใดก็ตามที่ตามด้วยผลที่น่าพึงพอใจก็มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมนั้นอีก ต่อมา Skinner ได้ให้ชื่อใหม่ว่า หลักของสิ่งเสริมแรง แบ่งได้ 2 ชนิด คือ สิ่งเสริมแรงทางบวก หมายถึง ความแข็งแกร่งของแนวโน้มการตอบสนอง เกิดขึ้นเมื่อได้รับสิ่งที่พอใจ และสิ่งเสริมแรงทางลบ หมายถึง ความแข็งแกร่งของการตอบสนองแต่เกิดเพราะถูกนำสิ่งที่ไม่พึงพอใจหรือเป็นอันตรายออกไป ต่างจากการลงโทษ ที่ผลการกระทำจะทำให้การตอบสนองอย่างเดียวกันนี้ลดลงในอนาคต

ค. ตัวแบบ เป็นการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่โดยการสังเกตและเลียนแบบผู้อื่น

อาจคาดได้ว่า บิดามารดาที่มีการตอบสนองความพอใจของเด็กอย่างเหมาะสม ทำให้เด็กพัฒนาความผูกพันแบบมั่นคง แต่บิดามารดาที่ไม่ตอบสนองความต้องการหรือตอบสนองความต้องการของเด็กไม่เพียงพอ เด็กจะมีแนวโน้มความผูกพันแบบไม่มั่นคง (กลัว กังวล และหลีกเลี่ยง) ยกตัวอย่างเช่น เด็กที่ถูกวางเงื่อนไขแบบสับสน เมื่อเขาแสดงพฤติกรรมเดียวกันแต่ต่างสถานการณ์หรือช่วงเวลา แต่บิดาหรือมารดามีปฏิกิริยาต่อเด็กไม่เหมือนกัน จะทำให้เด็กเกิดความสับสน และไม่แน่ใจในการกระทำของตนเอง

บุคลิกลักษณะที่เบี่ยงเบน

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ลักษณะครอบครัวแตกแยก และความผูกพัน อาจคาดได้ว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายครั้งหนึ่งมาจากครอบครัวแตกแยก และลักษณะครอบครัวแตกแยกน่าจะส่งผลให้เด็กมีปัญหาด้านอารมณ์ซึมเศร้า และมีพฤติกรรมที่กระทำผิดกฎหมาย การศึกษาครั้งนี้จึงเลือกศึกษาเฉพาะบุคลิกลักษณะซึมเศร้า และต่อต้านสังคม

1. บุคลิกลักษณะซึมเศร้า (Depression trait) Aiken (1989) ได้อธิบายลักษณะทางคลินิก คือ การมีความเชื่อว่าจะมีสิ่งเลวร้ายเกิดขึ้น ไม่ประสบความสำเร็จ มีความรู้สึกสิ้นหวัง ทั้งทางความคิดและการกระทำ อารมณ์ขุ่นมัว ความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ รู้สึกไม่เพียงพอ ใจอาบ ใจอารมณ์ หรืออารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย หมดหวัง มีการควบคุมมากเกินไป รู้สึกผิด และรู้สึกเศร้า Beck (1979) ได้อธิบายความคิดของผู้ที่มีความซึมเศร้าว่า มีความคิดในทางลบ มองตนเอง โลก และอนาคตในทางลบ การมีความคิดอัตโนมัติในทางลบ ทำให้เกิดอารมณ์เศร้า เกิดโดยที่ไม่รู้ตัวจึงมีการแสดงออกหรือรู้สึกไม่มีความสุข นักจิตวิเคราะห์เห็นว่า ประสบการณ์แรกเริ่มของชีวิตเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าเด็กมี

ประสบการณ์ความรู้สึกช่วยตัวเองไม่ได้จะทำให้กลายเป็นคนประหลาด หรือไวต่อการซึมเศร้า ขณะเดียวกัน การมีความสัมพันธ์ที่เต็มไปด้วยความรักทำให้สามารถต้านอาการซึมเศร้าได้

2. บุคลิกลักษณะต่อต้านสังคม (Antisocial trait) Aiken (1989) อธิบายลักษณะทางคลินิก คือ ไม่เคารพกฎหมาย หรือกฎระเบียบของสังคม มีอารมณ์ในระดับลึก ไม่เรียนรู้จากการถูกลงโทษ ประเมินพฤติกรรมต่อต้านสังคมที่มีลักษณะควบคุมไม่ได้ การตัดสินใจทางสังคมไม่ดี ไม่สนใจกฎเกณฑ์หรือคำสั่ง มีลักษณะอันธพาล ก้าวร้าว ไม่มีวุฒิภาวะ และมีความยากลำบากในการมีสัมพันธภาพ

ผู้ที่มีลักษณะต่อต้านสังคม มีพฤติกรรมที่ไม่สนใจและฝ่าฝืน ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ซึ่งพบว่า มีปัจจัยจากพฤติกรรม ปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาที่มีอารมณ์ไม่แน่นอน ละเลย แะงกระด้าง และทำร้ายร่างกาย สภาพสังคมไม่ดีในวัยเด็ก ได้แก่ ความยากจน อาศัยในเมืองใหญ่ และความแตกแยกในครอบครัว และพบว่า มีลักษณะหุนหันพลันแล่น ใช้ยาเสพติด ครอบครัวยุ่่นวาย เย็นชา ห่างเหิน ไม่มีอารมณ์ร่วมรู้สึก ไม่กลัวถูกทอดทิ้ง ไม่มีการทำร้ายตัวเอง มีประวัติ Conduct Disorder ในวัยเด็ก และวัยเด็กมีนิสัยโหดร้าย (มานิตย์ ศรีสุรภานนท์ และทินกร จันทร์อบ, 2542)

การศึกษาครั้งนีกลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนที่อยู่ในวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงและการปรับปรุงบุคลิกภาพ หากมีการปรับตัวที่ไม่ดีก็จะทำให้มีบุคลิกภาพที่ผิดปกติ ซึ่งสาเหตุเป็นได้ทั้งกรรมพันธุ์ ร่างกาย สิ่งแวดล้อม และการเรียนรู้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันและบุคลิกภาพที่เบี่ยงเบน

ในเรื่องความซึมเศร้า Bowlby (1969) เชื่อว่า อาการซึมเศร้าเกิดจากการขาดความรัก ไม่ได้ได้รับความรักหรือจากการสูญเสีย หรือพรากจากความต้องการพึ่งพิง ไม่ได้รับการตอบสนอง ทำให้เกิดความล้มเหลวในการพัฒนาจิตใจ

รูปแบบความผูกพัน มีความสัมพันธ์กับปฏิกิริยาทางอารมณ์ ความผูกพันแบบไม่มั่นคง (มองตนเองด้านลบ มองผู้อื่นด้านบวก) มีความสัมพันธ์กับความทุกข์ใจอย่างหนัก Wayment และ Cordova (2003) พบว่า คนที่มองตนเองทางลบ (มีความผูกพันแบบวิตกกังวล) มีระดับความซึมเศร้าในการประเมิน SCL - 90 สูง ขณะที่ผู้ที่มองตนเองด้านบวก (ความผูกพันแบบมั่นคง) มีระดับความซึมเศร้าที่ต่ำกว่า

วิระวรรณ อุประมาณ (2538) ได้ทำการศึกษาการทำหน้าที่ของครอบครัว ในครอบครัวของเด็กที่มีภาวะซึมเศร้าและไม่ซึมเศร้า พบว่า ครอบครัวของเด็กที่มีภาวะซึมเศร้า มีปัญหามากกว่า โดยเฉพาะการสื่อสารและความผูกพันทางอารมณ์ และการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านความผูกพันทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าของเด็กสูงกว่าด้านอื่น Dalia และคณะ (1994) อ้างใน

วินิรณี ทศนเทพ, 2542) ได้ศึกษาการวัดความคิดของวัยรุ่นกับการทำหน้าที่ของครอบครัว พบว่า ความเครียด การทำหน้าที่ไม่ดีของครอบครัว และความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่างมารดากับเด็ก มีความเกี่ยวข้องกับความรู้สึกเศร้า ความรู้สึกหมกหมัว และความรู้สึกที่ไม่ดีกับตนเองในเด็ก นอกจากนี้เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวตายยังมีปัญหาด้านการสื่อสารกับบิดามารดา และความเข้ากันไม่ได้ทางอารมณ์ Troisi และ Argenio (2002) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความโกรธ และความซึมเศร้า เป็นการศึกษาความผูกพันแบบไม่มั่นคง พบว่า ความโกรธมีความสัมพันธ์กับความไม่มั่นคง ทั้งความผูกพันแบบกังวลและหลีกเลี่ยง โดยที่ความผูกพันทั้งสองสามารถทำนายความโกรธได้เพียงตัวเดียว และความผูกพันแบบไม่มั่นคง ก็สามารถทำนายความโกรธของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีอาการซึมเศร้าได้

ในเรื่องการใช้ความรุนแรง Bowlby กล่าวว่า ความโกรธมีรากฐานจากความสัมพันธ์ในครอบครัว มารดาที่ถูกทำร้ายร่างกายจะมีความต้องการการดูแลเอาใจใส่และอ่อนไหวอย่างมาก เนื่องจากการถูกปฏิเสธ มารดาจะมีประสบการณ์การคุกคามและทำร้ายลูก เด็กที่ไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลจะมีความโกรธและความรุนแรง เด็กจะมีลักษณะเข้าหาและหลีกเลี่ยงกับมารดา และกลายเป็นคนที่มีความรุนแรง ประสงค์ร้ายและสร้างความทุกข์ให้กับผู้อื่น และพบว่าผู้ที่มีพฤติกรรมทารุณกรรม ได้รับประสบการณ์ความรุนแรงจากบิดามารดาของเขา พิมพ์มาศ ตาปัญญา และธีรวรรณ ธีระพงษ์ (2542) ได้สรุปพื้นฐานแนวคิดการขาดความรักและการถูกปฏิเสธจากบิดามารดาว่า เป็นสาเหตุของพฤติกรรมอันธพาล ในผู้ใหญ่ที่มีพฤติกรรมอันธพาลก็พบว่า มีประวัติของการมีพฤติกรรมแปรปรวนในวัยเด็ก และมีการศึกษาระยะยาวในเด็กชายที่มีพฤติกรรมแปรปรวน ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สารเสพติดและการกระทำผิดกฎหมาย สำหรับเด็กที่มีพฤติกรรมแปรปรวน ภูมิหลังของเขามีรูปแบบชีวิตครอบครัวที่ขาดการอบรมสั่งสอนเพื่อพัฒนาความรู้สึกทางด้านจริยธรรม การจะทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านจริยธรรมได้ ต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา Jan, Roger และ Risk (1997) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะครอบครัวและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของวัยรุ่น พบว่า ความผูกพันในครอบครัวมีผลโดยตรงกับความเชื่อเกี่ยวกับการเคารพกฎหมาย และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม Hakan และ Magnusson (1996) ได้อธิบายว่า วัยรุ่นที่มีแหล่งพึ่งพิงจะมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรม ติดยาเสพติด หรือติดสุราลดลงในอนาคต

การศึกษาของ Brennan และ Shaver (1998) พบว่า ทั้งบุคลิกภาพที่ผิดปกติและรูปแบบความผูกพันมีความสัมพันธ์กับปัจจัยแรกเริ่มของครอบครัว

Weiler และ Widom (1996 อ้างใน Sonkin และ Dutton, 2003) ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเด็ก 652 ราย ที่ถูกทารุณกรรมและถูกทอดทิ้ง และกลุ่มควบคุม 489 ราย พบว่า เด็กที่ถูกทารุณกรรมและถูกทอดทิ้งมีลักษณะอันธพาลสูงกว่ากลุ่มควบคุม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย ลักษณะความผูกพันของแต่ละบุคคลมาจากพื้นฐานครอบครัว และส่งผลกระทบต่อบุคลิกภาพของบุคคล เด็กที่มาจากครอบครัวแตกแยกมีแนวโน้มของการกระทำผิดหรือมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา จากการศึกษางานวิจัยข้างต้น ได้แก่ ความซึมเศร้าและไม่เคารพกฎหมายหรือกฎระเบียบของสังคม จึงคาดได้ว่าเยาวชนที่มาจากครอบครัวแตกแยกน่าจะมี ความผูกพันแบบไม่มั่นคง นั่นคือ มีลักษณะหลีกเลี่ยง ฟุ้งฟิง หรือกลัว/กังวลใจ และลักษณะความผูกพันนั้นน่าจะมีการสัมพันธ์กับบุคลิกลักษณะซึมเศร้า และต่อต้านสังคม ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาลักษณะความผูกพันและลักษณะบุคลิกภาพของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายและมาจากครอบครัวแตกแยก และความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความผูกพันและลักษณะบุคลิกภาพของเยาวชนดังกล่าว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved